

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע

ב'הכנ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 139

אמור תש"ע

מעשה שהיה גביר כהן ורצה לשאת גרושה. גרושה זו כפו בית הדין את בעלה הראשון לגרשה משום שלא התנהג כשורה. הכהן שרצה לשאתה היה מקורב למלכות ותבע לדין את הרבנים שלא הסכימו לסדר לו חופה וקידושין עם גרושה זו. בבית המשפט טען הכהן, שכל הטעם שכהן אסור בגרושה הוא משום שאם מישהו גירש אותה, בודאי אינה אשה כשרה ולא ראוי לכהן לשאת אשה כזו. כי שבט הכהנים מקודשים יותר מישראלים פשוטים. אך כאן הרי מדובר במקרה הפוך, שהיא גרשה אותו, וממילא מותר לו בתור כהן לשאתה לאשה.

השיב החתם סופר לבית המשפט: בתורה לא נאמר דין שאפשר לכפות על איש שיגרש את אשתו, ורק חכמים עשו תקנה זו לטובת ולתקנת האשה. אבל אם הכהן הזה רוצה לשאת את האשה נגד רצון ודעת החכמים, א"כ, נבטל את הגט שנתן האיש בעל כרחו והרי היא חוזרת להיות אשת איש.

ובזה הסביר החתם סופר, שלכן אמרה התורה "ואשה גרושה מאשה לא יקחו", שאפילו אם לא הוא גירש אותה אלא היא גרשה אותו – גרושה מאשה – עדיין אסור לכהן להתחתן איתה.

"ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה'" (כב ג)

בספר "אוצר אפרים" מביא כאן מעשה נפלא בשם הגאון ר' דוב בעריש רוזנברג שליט"א: שמעתי מעשה נורא שאירע פעם ליהודי אחד שהיה חוכר אצל פריץ במדינת גאליציע והלך אצל בית הפריץ בחוה"מ פסח כדי לעבור עמו על חשבונות החכירה. וסוף דבר, אחר זמן ארוך שהיו טרודים בחשבונות, הגיעו למסקנה שהכל הוא על הצד היותר טוב, ישר ונכון, והוציא הפריץ בקבוק יי"ש כדי לשתות לחיים על גמר החשבונות. ואחרי ששתה היהודי והלך לדרכו נזכר פתאום שפסח היום ויאחזנו רעדה על שנכשל ושתה חמץ גמור בפסח.

וילך היהודי אצל הגאון בעל "שואל ומשיב", הג"ר יוסף שאול נאתאנזאהן ז"ל, אב"ד לעמבערג, ויבקש שיסדר לו הרב סדרי תשובה על חטאו הנורא. ה"שואל ומשיב", אשר כידוע, למרות התנגדותו לתנועת

"אמור אל הכהנים בני אהרן וגו' לנפש לא יטמא בעמיו" (כא א)

ידוע ומפורסם מה שאמרו "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך". והסבירו, שכאשר אדם אומר למישהו אתה לץ, הרי אין סיכוי שישמע הלאה את תוכחתו. אבל אם יאמר לו אתה חכם, ולא מתאים לך לעשות כך וכך, הרי על ידי זה יוכל לקבל את דבריו ולשנות את דרכו.

כיוצא בזה, מסבירים לגבי "הוכח תוכיח את עמיתך", שלא תאמר אתה רשע ואינך בכלל "עמית". אלא אדרבה, לומר לו, הלא אתה תלמיד חכם וירא שמים ומיוחס, לא מתאים לך לעשות כך וכך. זהו הוכח תוכיח את עמיתך.

ולפי זה מסביר בספר "טל השמים": אמור אל הכהנים בני אהרן קודם כל תאמר להם שהם כהנים, מיוחסים, בני אהרן, אוהבי שלום ורודפי שלום וכו' וכו' ורק אח"כ תאמר להם לנפש לא יטמא בעמיו.

"אמור אל הכהנים בני אהרן" (כא א)

וברש"י בני אהרן ולא בנות אהרן. ומקורו בגמרא מסכת סוטה דף כד עמ' ב', שבנות אהרן מותר להן להטמא למתים, שנאמר בני אהרן ולא בנות אהרן.

בספר "אוצר אפרים" מביא דברים שאמר לפני הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שלפי הנ"ל תתורץ קושיה שהקשו המפרשים. איך נשא אברהם אבינו ע"ה את הגר פעם שניה, כפי המובא ברש"י סוף פרשת חיי שרה (בראשית כה א). הרי אברהם אבינו היה כהן, ואסור בגרושה. ומניין שאברהם אבינו היה כהן? אומרת הגמרא בנדרים לב עמ' ב', שנתנה כהונה לאברהם שנאמר "והוא כהן לקל עליון".

ועפ"י היסוד הנ"ל תתורץ הקושיה. אמנם שאברהם אבינו היה כהן, אך לאיזה כהן נאסרה גרושה? דווקא לכהנים שהם בני אהרן. אך יתכן שכהנים שאינם בני אהרן לא נאמרו להם דינים אלו.

"ואשה גרושה מאשה" (כא ז)

בשו"ת חתם סופר, אבן העזר חלק ב' סימן קעד, הביא

רש"י ז"ל: ונכרתה וגו' יכול מצד זה לצד זה, יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר, ת"ל אני הי בכל מקום אני, עכ"ל (והוא מתורת כהנים). ולכאורה תמוה, שזה הוא המקום היחידי שבתורה שהוסיף כן על ונכרתה, ולמה בשאר מקומות לא חש שנפרשו מצד לצד זה, יכרת ממקומו וישב במקום אחר, ודווקא כאן האריך הכתוב בדבריו כדי להוציא מלבנו הוה אמינא כזו?

אלא שכאן הנגינה על "ונכרתה" היא "גרשיים", והיה מקום לטעות ולחשוב שדי בזה שיכרת ממקומו וישב במקום אחר, לכן האריך לומר "מלפני אני הי" - בכל מקום אני. נמצא שרק ב"ונכרתה" דחמץ, ששם הנגינה היא "גרשיים", ולא אמר "מלפני אני הי" יש איפוא מקום לדיוק שיכול לצאת ידי חובתו בגירוש בלבד.

"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'" (כג מ)

בספר **"ויקה אברהם"** כותב **רבי אברהם קורקידי זצ"ל**, טעם נחמד מדוע ציונו הקב"ה דוקא ארבע מינים הללו: לולב, אתרוג, הדס, ערבה.

יתכן, כך הוא כותב, שהם כנגד ארבעה בנים שעליהם דברה תורה. אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול. חכם - ציונה תורה לקחת כנגדו פרי עץ הדר, שהוא חכם. כנגד הרשע - ציונה התורה ערבה, כי אין בה לא טעם ולא ריח. כך הוא הרשע. וכנגד התם - ציונה התורה לקחת לולב, שהוא הלב של התמר והלב מראה על תמימות. וכמו שאמר הכתוב "אתהלך בתום לבבי". וכנגד שאינו יודע לשאול - ציונו לקחת הדס. מפני שכן היא מידת ההדס, שאין נותן ריחו עד שימשמשו בו, ואין מברכים על הריח עד שיהנה ממנו. וזה בדיוק מה שקורה עם מי שאינו יודע לשאול, שעליו נאמר "את פתח לו".

הסבר נוסף, אומר הרב קורקידי, שבארבע המינים הללו יש רמז ל"בני חיי ומזוני", בני - ערבה. כי ערבה בגימטריה "זרע". חיי - לולב. שהוא בגימטריה "חיים". וכן הדס הוא בגימטריה "חיים עם הכולל". מזוני - פרי עץ הדר שהוא הפרי המשובח שנצטווה האדמה להוציא בששת ימי בראשית, פרי שטעם עזו ופריו שווים. ורק האתרוג קיים מאמר זה.

החסידות, היה מעריך את ראשיה, המליץ על **האדמו"ר מבעלזא** האמצעי, **ר' יהושע'על ז"ל**, ואמר ליהודי שיסע אליו ויצג לפניו את תוגת לבו. אלא שהוסיף וציוה עליו לא לשאול כמו חסיד תמים, אלא כשהרב יתן לו עצה מה לעשות, שישאל ממנו למה נותן לו דווקא עצה זו.

ויעש האיש כמצות הרב בעל "שואל ומשיב" ויסע לבעלזא. והאדמו"ר ר' יהושע'על ז"ל, אחרי ששמע את סיפורו של היהודי, אמר לו שימכור את עסקו ויעקור ממקומו ויקבע את דירתו בארץ ישראל. וכמצות הרב בעל "שואל ומשיב", שאל אותו יהודי מה ראה על ככה ליתן לו דווקא עצה זו, ויאמר לו האדמו"ר, שני נימוקים עמי, האחד הוא מכח מדרש באיכה רבה (פרשה א', פיסקא כ"ח) לכך נאמר "גלתה יהודה מעוני על שאכלו חמץ בפסח" כמד"א (דברים ט"ז ג') "לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני", הרי שבגלות יש תיקון על עוון אכילת חמץ. ועוד טעם שני, שבפסוק (שמות י"ב י"ט) "כי כל אוכל מחמצת ונכרתה הנפש וגו'. הנגינה על תיבת ונכרתה היא "גרשיים", ושונה בזה משאר מקומות שכתוב בהם "ונכרתה", שיש להם נגינה אחרת, ובזה יש רמז דבגירוש אפשר לצאת ידי חובת ה"ונכרתה" הזה. ואם יש כבר צורך לגלות ממקומו למקום אחר, אז בוודאי עדיף לנסוע לארה"ק.

וכשהלה חזר אל הגאון בעל "שואל ומשיב" והציע לפניו את הדברים, הוציא חומש והתחיל לבדוק בכל המקומות שכתוב בהם "ונכרתה" עד שמצא שבפרי אמור (הנ"ל) יש עוד פעם שכתוב "ונכרתה" ונגינתו "גרשיים". "כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא מלפני הי". ויאמר לו ה"שואל ומשיב": בוודאי לפני צאתך לדרך לנסוע לאר"י תפקוד עוד פעם את בית האדמו"ר מבעלזא כדי לקבל ממנו ברכת פרידה ואז תשאל ממנו מה עם המקרא הזה שגם בו נמצאת נגינת גרשיים על תיבת ונכרתה.

וכך הוה, היהודי נסע עוד פעם א' לבעלזא וישאל את שאלתו בפקודת הרב בעל "שואל ומשיב", ויען האדמו"ר מבעלזא ז"ל, ויאמר לו שיעיין שם ברש"י מה שכתב, ששם מסיים בו הכתוב "אני הי", וכתב על זה

